

NOSTROMUL ȘI OCEANUL

Eu, și nu numai eu, îi ziceam **nea Titi**. Mi se strânge inima, retroactiv, la gândul că, în primul meu voiaj pe mare - o călătorie lungă, spre Japonia, pe care de o duzină de ani încioace o retrăiesc, zi cu zi, din ianuarie 30 când tot plec și până în iunie 16 când tot revin acasă - mi se strânge inima deci la gândul că soarta-mi, de cele mai multe ori apatică, m-ar fi păgubit de fascinanta lui tovărășie vreme de aproape șase luni de zile. Findcă, grație lui nea Titi, în același interval de timp, (odată cu itinerarul Constanța, Colombo, Port Kelang, Singapore, Bangkok, Haifong, Kobe, Yokohama, Nagoya, Hsinkang, Chinvangtao, și îndărăt, ce drum regal, ce nebunie), m-am pomenit în ipostaza unui dublu pelerin, străbătând deopotrivă marea reală, misterioasă, cu țărături născute parcă din halucinațiile unui opiomani, și mărturia vieții-ocean plină de tenebre, luminată intermitent de aurora boreală a nostromului căruia eu și nu numai îi ziceam nea Titi. Profilul lui înalt, osos, de pasăre stilizată, ochii umbriți de ceturi ironice, în ale căror pupile scânteiau farurile unei inteligențe ascuțite neîntrerupt pe cutea vieții lui de toate felurile mă însoțesc și astăzi, instructurată adânc, până la esență, în celelalte avatare ale călătoriei propriu zise. Încât nu-mi dau seama dacă la Bangkok a fost Bangkokul însuși sau altceva, mult mai complicat, anume rezultatul unei incidente unice, irepetabile, între viața mea ajunsă la țărmul mirific al Siamului și povestea vieții lui nea Titi, ajunsă și ea acolo la un punct al desfășurării ei. Fiindcă, mai urma, precum călătoria însăși. Și ce călătorie! Dar ce viață! Căderi în abisuri întunecate, salturi bruște pe înălțimi amețitoare, iubiri eterne de-o clipă, adversități efemere de durată eternității. „Domnu Novac, eu am trăit la temperaturi solare!” Și-l credeam, și-l ascultam... Cu stima pe care i-o datorez, cu dragostea pe care mi-a inspirat-o, mă îndemn să cred că, depănându-și amintirile în ritmul călătoriei, nu ținea neapărat să-mi ofere un model de conduită ci doar un reper, o mărturie reconfortantă, un argument, cum să zic, al arbitrarului existenței. Nu absurdului, subliniez: **arbitrariului** existenței.

Dați-mi voie să mă explic: plecat de acasă pentru atât de multă vreme și pentru atât de departe, nu mi-am închipuit că voi deveni atât de curând un mic flaut pe care necunoscutul, cu degetele lui multiple, avea să psalmodieze harnic arpegiile elegiace ale înstrăinării; mai concret vorbind, nu mă mai așteptam să descopăr în mine acea ființă plâpândă, plantă smulsă din ciubărul ei domestic și răsădită în imensitatea lumii, fie chiar cu propriu-i consimțământ. Eram, și mai concret spus, la pământ. Voiam acasă la mine. La nevastă și la copii. Scânceam și numai o rămășiță de orgoliu stupid, ce vrei, prejudecată bărbătească, mă oprea să dau glas unei suferințe sufletești ajunsă în pragul unei dureri fizice. Nea Titi, cu ochiul lui de mare pedagog (și nu numai de pedagog ci și de altceva, mult mai tulburător, o să vedeți) m-a zărit clătinându-mă, a sesizat riscul ce mă paște acela de a-mi compromite o aventură unică în care mă antrenasem fără să-i cunosc urmările și m-a adoptat. Nu cu sfaturi părintești sau cu încurajări de stadion; etalându-mi pas cu pas etapele existenței lui contradictorii, asumate integral, fără cea mai palidă urmă de regret sau satisfacție; erau și atât, cifre neutre cu plus și minus afluind din toate părțile în suma din fața mea, nea Titi, nostromul, întruchiparea arbitrarului celor

pământești, dar o întrupare vie, mai bine zis supraviețuitoare. La ce bun atunci, părea să-mi spună, atâta zburciună din parte-mi, atât apel la logică și la cauzalități severe când, iată, privești-mă, ascultă-mă pe mine, dovadă elocventă că viața nu ține la marafeturile noastre ci doar la veșnicia ei? Măine ai să râzi sau puțin o să-ți pese de suferința de azi, dacă ai să ai cu ce mai râde și din ce să nu-ți mai pese.

Cu alte cuvinte, nea Titi mă învăța să-mi retroactivez prezentul, să mă uit la el ca la un trecut intrat în arhive memorabile și atât. Era ca în mitologie, unde înțelepciunea, filosofia nu se coagulează în judecăți sterpe, lapidare, ci pulsează roșu-aprins, sânge fierbinte în țesuturile unui organism sensibil cu nevoi și năcafe. Și ce mituri! Ce povești! Ce optimism existențial din care eram invitat să mă adăp cu disperarea unui beduin rărit în deșert! În rade pustii, buimăcite de curenți tropicali și bânuite de găze microscopice dar cu mușcăături de cal năraș, printre fluturi giganti și multicolori lopătând melancolic în aerul încins precum în vecinătatea unei torțe, în acvatorii cețoase, străpunse de sunete stranii, nelumești de piscul pietros al unui promontoriu sau de silueta incertă, fantomatică a unei jonci cu pânze inerte, zimțuite, ca aripa unui petrodactil, în cabina strâmtă a nostromului, cea deschisă spre încălceala punții, asupra unei cești de cafea, când numai auxiliarul îți insufla perfid, cu trepidația lui strecurată printre punți și podele, ritmul vieții în descreștere, la prova, lângă magazia maistrului lemnar, în duduital abia deslușit sub călcăie al motorului principal, nea Titi mă veghea, mă îndotrina... Adică îmi povestea viața lui. (Nea Titi șade pe un bidon la prova, protejându-și față de soarele nemilos al tropicelor - suntem pe Marea Chinei de Est, vai ce învolburare de nuanțe violet-indigo dansând pe apa de consistența părelnică a melasei, ce orizont circular fantastic de pur, izbucnit din imaginația unui artist genial, duduital îndepărtat al motorului în marș și fâș-fâșul otravei balansându-se imperceptibil în hula de fund, metabolismul robust, de cetaceu al unui univers în care suntem insulari, atât - așadar nea Titi șade pe un bidon, la prova, protejându-și fața de soarele nemilos al sudului cu cozorocul ponosit al sepcii lui de nostrom. Râcâind cu un cui interiorul altui bidon pe pereții căruia restul de vopsea a prins cruste dure, fiindcă bidoanele trebuiesc predate la întoarcere, cu proces verbal, curate și la număr, contabilicește. Chipul lui conturându-și profilul acvilin în lumina dură, de foto-studio, într-o răsucire care mă face să înțeleg că mi-a ghicit prezența. „Spune-mi ceva frumos!”. „Acasă”, șoptesc eu suspinând, și credeam atunci în ceea ce spuneam aflat acolo, neîndotrinat încă pe deplin, prin marea lecție a nostromului, cum că niciodată nu trebuie să creditezi viitorul din impulsul momentului; că, atâta vreme cât exist, **acasă la mine** înseamnă **odată cu mine**, restul, perspectivele, lăsându-le pe seama celorlalte, dacă vor mai exista, succesive prezenturi viitoare. Toate astea și încă altele reieșind, firește, dintr-o altă poveste. Deveneam și eu un bidon în care se răcâia cu grijă în intenția îndepărtată a unui proces verbal de predare-primire. Inițial, am fost dispus să cred că e vorba de o încercare abilă de a mi se distrage atenția prin indiferent ce mijloace de la contemplarea propriei mele degradingolade. Apoi mi-am zis că omul vrea să-mi ofere un soi de consolare, intuiția lui de mare pedagog sesizându-mi dificultățile pentru a mi le spulbera ca pe nimic cu alternativa revelației infinit mai dramatice a vieții sale. Și ce viață!

Nea Titi lucra neobosit asupra-mi, mă sculpta cu dalta fină a fabulosului său har de povestitor, angajându-mă până la urmă în ceea ce socoteam eu mai sus a fi fost a doua mea mare călătorie inseparabilă de prima, adică cea premeditată de acasă, spre Japonia. Altfel spus, interesul meu amar pentru biata-mi persoană se transfera treptat asupra unei seherazade. Mi-am adus aminte că sunt scriitor. Că, dincolo de setea devorantă de a cutreiera lumea, apărută simultan cu conștiința zilei de mâine, ceea ce m-a mânat spre alte zări a fost tocmai dorința de a deveni un mic flaut sub degetele virtuozului necunoscut, în interesul unei cărți viitoare. (Mai scrisesem câteva până atunci, pe a căror certitudine fizică identitatea mea îngăduia

să se sprijine). Nea Titi venea, cu profilul lui de pasăre stilizată, cu ceturile lui ironice valsând în priviri, să mi se înfățișeze mult mai promițător în câştiguri convertibile ceea ce-mi inspirase cărțile zămislite în ciubărul meu domestic. Îl ascultam vrăjit, și-mi notam apoi, cu ce înfrigurare, cu ce respirație întretăiată, cu ce ritm înzecit al inimii, în cabina mea trepidândă, întâmplări, sugestii de personaje trăznet, clipe posibile de cumpănă, de extaz și agonie, eram un recipient umplut aici, golit dincolo, cărat imediat îndărăt pentru a fi umplut din nou... Spre cinstea lui nea Titi, totul era manipulat la lumina zilei, ca și cum n-aș fi fost singurul personaj al dumnealui, ci tot vaporul, respectiv toate ființele străse în găoacea aceea de fier plutind împotriva firii. Ce poți face în monotonia unui marș, pe ape pustii, zile și nopți la rând, decât să asculți sau să te lași ascultat pentru a putea trece în văzul și auzul celorlalți, peste abisul singurătății intime? De aici, din această cinstită indiscreție a nostromului, fără nici o excepție vioara întâi în festivalurile orale și stârnite spontan pe cărările puține dar mult umblate ale găoacei, m-am trezit silit să iau act de un fapt dilematic, de parcă nu-mi ajungeau ale mele. Că pune aceeapi **placă!** încercau unii să-mi deschidă ochii. Sau: „Nu vezi că se contrazice” că **face mișto** de dumneata? Le-ntoarce ca pe clătite? Mă revoltam. Îi puneam la ziduri imagine pe toți cărăitorii ăștia ale căror povești anoste, fără culoare, scârțâind în adevăruri comune, colțuroase și grăbite, pâleau în fața celor ale lui nea Titi. Îi vedeam pizmași, invidioși pe ascendentul moral al nostromului asupra-mi. Și ce dacă se repeta în povești diferite sau se contrazicea în variantele aceleiași întâmplări, pendulând între un happy end reconfortant și un sfârșit tragic? Important pentru mine era că ambele deznodăminte erau frumoase și verosimile. Scena înfruntării unui șef tiranic, ranchiunos și arbitrar era de-a dreptul formidabilă. Nea Titi, și el șef, dar mai mic, deși mare, îl înfruntă vasăzică pe grangur la scenă deschisă, îi feștește autoritatea într-o sedință după care, lăsând audiența cu gura căscată, își dă demisia cu mâna tremurândă, copleșit de responsabilitatea actului său civic. În altă variantă, nea Titi îl face pe grangur să-și dea demisia, în același plan, individul fiind pus în situația de a redeveni uman, conștient de păcatele lui. Așa că, fără nici un pic de intenție carieristă încă viitorul nostrom ajunge grangur în locul celui detronat **pe bune** adică cu consimțământul cântărit judicios al factorilor de decizie. Nefericitul îi devine prieten de inimă (alaltăieri), se spânzură (ieri) sau ajunge vai de capul lui, primind, din când în când, de la nea Titi, acolo, un pol doi, să-și țină zilele. Fascinat, călăuzit, pas cu pas, spre unul din deznodăminte, vibram similar, fugeam în cabina mea, și-mi notam, vai ce-mi mai notam... (În timpul ăsta cabina mea începuse să miroasă a ananas, țineam ditamai fructul zemos pe polița chiuvelei, legănat sau zdruncinat, după capriciile oceanului, și mă bărbieream, îmi notam, fredonam **Rău e, doamne, prin străini, ca descult prin măracini**, simțindu-i - fructului - avântul olfactiv prin porii unei mai vechi nostalgii și deopotrivă prin porii muștrați de tată a doi copii care văzuseră așa ceva doar în cartea lor de citire, **a mic, a mare de la ananas**, mai tăiam câte o bucată din minunăție și o băgam în gură cu un gest aproape ritual, și o molfăiam cu aerul cu care te înfrupti dintr-o ostie sfântă...)

Sau chestia cu cărămidăreasa! Doamne, ce zbucium, ce forță telurică în fața bulibașei! Ei doi, țiganca și nea Titi, încă viitorul nostrom, se iubesc nebunește, pe cel mai accidentat sol al cărămidăriei, își răpesc aerul sorbindu-și-l gură din gură, dinți din dinți. (asta pe fondul altei povești, în curs de desfășurare, în care eroul, tot nea Titi, își iubește nevasta la nebunie, o poartă pe brațe de ici-colo, în necesitățile ei firești de deplasare). Așa că omul meu renunță la o carieră strălucită și se încadrează în tribul nomad al cărămidăresei. (Varianta ulterioară, relatată în alt punct al voiajului, făcea să se înțeleagă refuzul hotărât al unui asemenea drum. Cinstea, fidelitatea conjugală înainte de toate contemplau, cu sincer regret mărturisit - dar, vai cu ce preț! - îndepărtarea satei spre alte orizonturi terestre cu bulibașa în frunte, afurisind-l, cu covețile solzoase sclipind, ca niște pești, de sub coviltire, cu puradeii scâncitori la țatele

mamelor, cu câini înțelepți, și mai ales cu mirosul ei adânc, esențial de fum...

Sigur că putea fi și altfel, și chiar a și fost; frații cărămidăresei, niște zdrahoni cu piepturi de taur, cuțitari din tată-n fiu, xenofobi până-n măduva oaselor, se prind că nea Titi îi trage clopotele iubitei lor surioare, încât îl caută, sub jurământ însângărat, autoblestemându-se să umble orbi dacă nu-i vor croi un buzunar larg în burtă, cu șurile lor, lui, vă închipuiți, dragului, neprețuitului meu nea Titi. Pentru ofensa adusă neamului lor nobil. (probabil că băieții umblă și acum ca niște pisoai abia fătați pentru că nea Titi, sătul de cele ale uscatului, apucă calea mării, ajungând în cele din urmă nostrom, adică șef de echipaj).

Și acum apare nebuna, dementa, descreierata de indiană din Goa (propriu zis era o metisă, fructul încrucișării dintr-o bengaleză și un hodorig portughez, proprietar al unei plantații de ceai, un mozambican plămădit și el din compromisuri cromatice, adică tot o corcitură, dar mai lat în umeri). Femeia asta - adică fata, că era neantamată - dibuiește cu o formidabilă intuiție toate hăturile nostromului și-l supune voinței ei. Nu e dragoste, e o coridă. În această dezlănțuire turbată - mă refer la scene efectiv concrete, petrecute în coliba goa-ezei, nea Titi își pierde medalionul de aur dăruit cândva de o femeie extraordinară (altă poveste). Ajuns la bord, își pipăie, nedumerit și îndurerat, șaua păgubită a gâtului. Dar n-are vreme să reflecteze la mobilitatea ingrată a Evei de toate originile și culorile fiindcă iat-o pe ea, fata din Goa, gonind, ca o antilopă peste câmpuri, făcând un slalom printre buruieni exotice, dornică să restituie medalionul pierdut de nostrom în timpul... „Nu vezi că te trombonește? mă asaltau inși feluriți pe cărările găoaței, pe care-i detestam, socotindu-i răi fiindcă nu puteau fi altfel în singurătatea lor impusă deși, la origine, liber consimțită. Data trecută i-l furase (medalionul) o ... neagră din Zanzibar, pe deasupra și cheală, care, ca să aibă aspect cât de cât comercial, își pusese perucă; sub care strecurase medalionul”. Treceam falnic, fără păs, peste astfel de tentative demolatoare ale interesului meu mult mai adânc, admitând filozofic că societatea unui vapor reproduce întocmai umanitatea, cu bunii și răii ei. Și-mi notam... Vai, câte-mi mai notam... (Îmi închipui că urechea mea, îndreptată către suvoii vorbelor lui nea Titi, devenea fierbinte, ca un captator solar). Dar fotografia din Taica Lazăr! Ce muiere! Câte bilioane de drace tropotitori în... Asta era măritată, dar castitatea ei recunoscută și respectată în mahala n-a putut rezista...

Ajunge! Sedus, mai degrabă stimulat de propensiunile artistice ale nostromului, dragul și neprețuitul pe veci al subsemnatului, am îndrăznit să-i ofer, spre lectură, puținele mele cărți scrise până atunci, aduse la bord numai pentru a-mi declina, la nevoie, identitatea altfel tradusă în carnetul de marinar în termenul neutru de **ofiter supercargo**. Trecuseră câteva zile, uitasem de gestul meu, ori poate nu-l socoteam apt de consecințe majore. Îmi făceam rondul pe punte, ca de obicei, dimineata, în mijlocul unui Pacific seren, precum îi e numele; nea Titi, călare pe un bidon la prova, lângă magazia maistrului lemnar, cu fața umbrită de cozorocul șepcii lui de nostrom, scormonea în pânțelece altui bidon prevăzut a fi predat la sosire conform prevederilor Companiei, curat și bine luminat. Știam (credeam că știu) cu ce vorbe avea să mă întâmpine și purtam deja pe limbă cuvântul **acasă**. (Spune-mi ceva frumos. „Acasă” ziceam eu invariabil, și as mai fi zis încă o dată, cu speranța reînnoită a întoarcerii mele la sine. Nea Titi avea lipsă doi dinți din față - băuse prea multă apă din tancurile plumbuite ale atâtor vapoare - și, așa cum se întâmplă îndeobște, când dragostea nețârmurită față de o persoană anulează sau cel puțin ignoră defectele relevante între timp al respectivei persoane, mă așteptam bucuros, să-i recunosc sâsăitul, „Ssspune-mi ceva frumoss!” „Acasă”, as fi murmurat, convins de ceea ce mumur). Când colo: „Ce-ai scris dumneata acolo, domnule, în cărțile - alea ale dumitale? Că n-am înțeles mai nimic. Vorba aia: ai doi ochi, două urechi, două mâini, două picioare, optzeci de kilograme de carne da' nu ești om, ești altă bâzdgănie”. Și continua să zgurme în bidonul

ăla nenorocit. Recunosc că primul impuls a fost acela de a-i întoarce spatele. Vasăzică eu îl apărăm de bălăcăreala celorlalți, îi admirăm fără rezerve plăcile, iar el mă sictirea în ceea ce credeam că sunt eu, cel adevărat. Îmi sâsâia vocația. S-a întâmplat însă ceva paradoxal. Aflat între confrăți, la o constatare similară a vreunuia, mi-aș fi găsit urgent cataplasmele de rigoare, invocând invidia, rivalitatea de breaslă, înverșunarea unei optici exclusiviste și, prin asta, măcar autoidentificatoare. Nea Titi nu-mi sugera însă nimic din toate astea. Ce aveam de împărțit noi doi, la urma urmei? L-am mai privit o dată. Era atâta naturalețe, atâta râvnă în preocuparea lui, încât nu putea fi bănuir de vreo manevră hrănită de prejudecăți concurente. Am recunoscut-o pe loc cu durere dar cu stoicism. Eram prin dreptul Luzonului (nu se zărea totuși nimic până în linia orizontului fantastic de pur) când mi-am luat în primire, fără a crâcni, rolul de ucenic, predat cu arme și bagaje maestrului său în sfârșit recunoscut. Era și timpul, mă refer nu la un moment anume încadrat în termeni calendaristici, ci la ceva vital în ordinea duratei existențiale. Începeam deci tocmai cu el. Cu nea Titi, nostromul. „Domnu Novac, eu am trăit la temperaturi solare” „Zău? Să vedem!” Fiindcă rămânea să mă conving acasă dacă-mi merit mentorul, mai bine zis dacă rezist la starea lui de incandescență astrală.

* *

*

Tot pe undeva prin Pacificul tropical, aflați într-o radă în așteptarea chinuitoare a unei radio-invitații de intrare în portul jinduit, cu prilejul unei partide de pescuit, la pupa - un mod păcătos, amăgitor de a-ți răsturna timpurile trecerii - genialul meu dascăl în a cărei grijă multilaterală intrasem, a agățat în undiță o planetă arhipopulată; adică o valvă de scoică având mărimea unei palme de om adult, în concavitățile căreia se adăpostea o întreagă lume miniaturală. Cu aerul lui cu care din orice gest putea face un ceremonial plin de subântelesuri, nea Titi m-a făcut proprietarul acestei rezervații fabuloase. Mărturisesc că fiindu-mi cumva silă de colcăiala ei, n-am dus-o în cabină ci am strecurat-o în lada cu nisip a postului de primă intervenție în caz de incendiu la bord. A doua zi, în locul miracolului scot din ladă o valvă de scoică în a cărei concavitate unduiau vâscozități gretoase, umil relief deșertic fără cea mai slabă urmă de viață... Dispăruse odată cu apa care-o zămislise.

Inițial, am privit-o ca pe o pedeapsă pentru ingratitudinea gestului meu, apoi lucrurile s-au complicat în virtutea unui cod personal de a interpreta provocările circumstanțiale, încercându-le cu semnificații premonitorii, de bătaie lungă; am început să mă tem că se va întâmpla același lucru, odată ajuns acasă, în ciubărul meu domestic, cu fantastica lume a călătoriei mele. Devitalizată, deshidratată, smulșă din orizonturile ei naturale, această lume amenința, cu esențiala-mi contribuție, să se evapore lăsând în alveola conștiinței mele doar câteva vâscozități gretoase; mărturia derizorie a unei vieți apuse.

Revenind în sfârșit acasă, cu această grijă în suflet, dar fericit, precum eroul homeric, de a-mi fi revăzut Itaca, m-am apucat să dau seamă de cele ce mi s-au întâmplat pe hăle coclauri, adică să scriu. (Între timp nea Titi plecase din nou spre sud, înfierbântând - așa cum credeam eu - cu poveștile lui alte table de găoace plutitoare).

Mi-am adunat toate cele notate dimpreună cu celelalte rămase în suspensia memoriei, le-am pregătit un sos din ceea ce eram eu înainte, în decursul voiajului, și după, așa cum mă oglindeam în conștiința mea de pelerin cu cariera încheiată, și rezultatul a fost cartea **Fericit cel care, cu Ulise...** Omul care m-a ajutat să-mi salvez lumea din gând de la pieire prin secetă, s-o păstrez la fel de vie și în lada de nisip a uscatului a fost, bineînțeles, dragul, neprețuitul, genialul meu dascăl de literatură viabilă: nea Titi. Căruia, cum era și de așteptat, i-am consacrat și cele mai multe pagini, restul până la ansamblul finit al volumului fiind incontestabil pătrunse tot de personalitatea lui, chiar și în relatarea evenimentelor pe care le trăisem înainte de a se fi

înfățișat el în carne și oase.

Vasăzică în tribulațiile mele de scripus pentru întâia oară în situația de a folosi ca material adevărul și numai adevărul, fără ficțiuni și mistificări, am avut din nou prilejul să navig spre Japonia și mai ales să-mi reconfirm, fericit, șansa extraordinară de a-l fi avut pe nea Titi tovarăș de călătorie. Încă o dată. Ce mare artist! Ce forță! Ce tensiuni teribile pulsau și acum în poveștile lui, ca în niște organisme pe cât de sensibile pe atât de robuste! Și ce dacă se contraziceau flagrant, se băteau cap în cap? Important era că erau toate vii, iar eu, păgubitul prin însăși intenția de a nu mă îndepărta de adevărul adevărat, mă recompensam în același tipar al cărții cu fantezia fără egal a eroului meu nea Titi. Prelungindu-mi imaginar taifasurile de la bordul navei, inventariind cu acribie de naturalist genurile și speciile relatărilor nostromului, am putut desluși - de ce să n-o recunosc, cu oarecare invidie personală - înțelesul adânc și ceea ce se putea numi talent cu t mare. Vocație artistică. Poveștile lui nea Titi, **plăcile** (cum le numeau răutăcioșii palizi în cuvinte, handicapatii din scutece în eforturile lor imaginative de asumare a unui sens precar al respectului pentru timpul pe care-l trăiau povestind) erau și se păstrau vii fiindcă izvorau dintr-o sensibilitate mereu provocată.

Am scris cartea deci. M-am ciondănit cu editorul. Am găsit soluții de compromis reciproc. (Editorul meu, o femeie agreabilă, nu fusese pe mare după cum nici eu nu fusesem vreodată editor).

Fericit cel care, ca Ulise... având pe copertă valul lui Hokusai, copertă galbenă, cu de sensul albastru-măsliniu-pica, cu covârșitoare emoție din parte-mi, în mâna celui mai temut, mai exigent critic. Bănuți despre cine-i vorba („Ce-ai scris dumneata acolo, domnule, în cărțile-alea ale dumitale! Că n-am înțeles mai nimic...”) M-am retras apoi la adăpostul ocrotitor al câtorva zile presupuse a-i fi necesare nostromului să ducă cartea la capăt. Încă o dată m-am înșelat, am evaluat greșit metabolismul intelectual al nostromului meu. Vasăzică îi predasem obiectul la ora 6 p.m. Ca să mă trezesc dimineața următoare în zbârnăitul insistent al telefonului. „Te aștept la Tic-Tac la ora 8”. „Cum? Cine-i la telefon?” Pe naiba, știam cine e, dar eram surprins de evoluția rapidă a evenimentelor. La ora 8 și ceva, stins și încărunțit de frisoane, mă prezentam la ușa respectivului local, unde-am și zăbovit preț de vreo jumătate de oră, ușa fiind închisă cu lacăt greu, dezarmant prin însăși masivitatea lui. Tot nea Titi m-a scos din încurcătură, sosind nemtește la întâlnirea convenită, indicându-mi printre zăbrele, cu voce șoptită, conspirativă, calea de acces și totodată modul de escamotare a interdicției lăcătuite. (Nea Titi avea un prieten de inimă la Tic-Tac, nu era o excepție, el îi avea pretutindeni în poveștile lui, risipiți, cum ziceam, pe întreaga planetă, personal rămânându-i doar să-și amintească de ei și să-i calce).

Ne-am strâns mâna. Ne-am pupat, eu, cu prudența și teama celui ce pășește în fața instantei, el, de pe tronul unui sacerdot pregătit să înșface hăturile ceremonialului de jertfă. Și totuși parcă nu era nea Titi. Las-că era palid, încercănat, pus la patru ace, după cel mai pretențios fason interbelic, sprijinindu-și ansamblul de gentleman rătăcit în mahala pe mânerul unei umbrele anacronică și ea măcar pentru zorii acelei zile senine de toamnă. Îi lipseau malițiozitatea din priviri, gesturile largi, expresive, intrigându-mă în schimb cu faldurile mate ale unei gravități mohorâte. Cine mi-l înstrăinase pe dragul și neprețuitul meu nea Titi? Și de ce? Încât pradă derutei (ah, nu-i adevărat, nu era derută, era același orgoliu blestemat care nu-mi dă pace, mă tot împinge spre buricul pământului), încât, zic, am fost inițial tentat să cred că, prin magia neagră a scrisului, i-am sorbit esența personalității, i-am transferat-o în carte, lăsând în urmă o carcasă goală, o gogoasă din care s-a zburătăcit fluturele (Se va vedea ceva mai jos, încă puțină răbdare, că e puțin adevăr în judecata subsemnatului). Apoi, aruncând asupra orgoliului meu acaparator cohorte de modestii ipocrite, m-am retransat pe poziții ceva mai investigative.

Ne găzduia o curte pustie pretentios numită terasă, străjuită de stive și nave din care-și șteau găturile debușonate mii de sticle mărturisind chindii și zaiafeturi apuse. Pesemne, îmi ziceam, nostromului meu îi lipsește, **pe bune**, orizontul larg și nemărginit al oceanului. Acolo e el, acolo l-am cunoscut și îndrăgit. Poveștile lui veneau dinspre mare către uscat, ca o briză de seară, adăpate la setea nesatisfăcută, prin forța împrejurărilor, a prieteniei, dragostei, poftei de o femeie, la revelația forței măcinate de solitudine, la speranța de a ajunge în sfârșit acasă. Niciodată o mare artă nu se naște din ghiftuală. Așa îmi mai ziceam îndreptățindu-mă ulterior, cu o câtime din această judecată.

„Nea Titi” cu voce sugrumată. „Da!” „Ai citit-o” „Da!”. „Toată?” „Da!”. „Zău, nea Titi? Pă bune?” „Da! Merge!”. „Cum merge nea Titi?” - „Nu ca ălelalte dinainte. Asta se ține pe picioare”. (Dragul, scumpul și neprețuitul meu nea Titi, atunci de ce ești altul?) „Câte cărți vin în Constanța?” Tot el. „Câte exemplare, vrei să zici, nu-i așa, nea Titi? Din cartea mea? Păi, nu știu. Da’ de ce nea Titi?”. „Vreau și eu o mie de bucăți. Ți le plătesc”. (Aici îl mai recunoșteam nițel pe omul exceselor imaginative, fiind de prisos să spun că adoratul meu s-a mulțumit în cele din urmă cu singurul exemplar, dăruit cu autograf de către subsemnatul). Mă aflam deja, prin grația justiției divine, pe culmile cele mai înalte ale gloriei, dar stupidul meu orgoliu voia mai mult, chiar și cuvinte fals înaripate. „Și ți-a plăcut, nea Titi? Vreau să spun, e ceva acolo bun?” Primesc în replică un gest îndemnând la tăcere, străin, descins dintr-o conduită la fel de străină. „Domnu’ Novac, eu sunt omul savantului balans între limbajul vorbelor și al tăcerii. Și cu asta cred că am spus totul”. „Poftim?” Îmi suna mie a ceva cunoscut. „Poftim, nea Titi?” Îl aud reluând cu aceea voce care mă făcea să cred că se adresează, în primul rând, sieși. „Omul savantului balans între limbajul vorbelor și al tăcerii...” Și apoi, cu o umbră din extazul lui vechi, bine cunoscut, însoțind deobicei momentul catarctic, descătușarea poveștii, tâșnetul ei spre înalt. „Frumosss! Frumos și adevărat. Țsta sunt eu, domnu’ Novac. M-ai prins extraordinar. Mersi! Hai mai bine să bem. Astăzi merită să ne trotilăm. M-ai făcut om cu o mare, dar și eu pe dumneata. Doamne-ajută!”. Și cu piciorul împinge, în câmpul vederii mele, o ladă plină cu sticle cu scăfârlii argintii. Șampanie... „Ce facem cu astea, nea Titi?” „Le bem, domnu’ Novac”. „Cum, pe toate?” Fii serios, nea Titi!”. Erau vreo douăsprezece fetișcane zvelte și nici măcar nu ajunsesem să îmbuc ceva acasă. „Dacă-i nevoie mai luăm o ladă. Fiindcă face. Eu, domnu’ Novac, am traiectoria glonțului, nu bălmăjeala fulgului rătăcitor. Nu cad de două ori. Odată și bine, să fim înțeleși”.

Ieșeam cu imens regret din bucuria atât de scurtă a triumfului meu confirmat, și tocmai de cine, ca să intru la serioase bănueli. Totuși, nu părea să-și bată joc. Îi urmăream gesturile ordonate, rituale, țintind, în succesiunea lor, spre poc-ul iminent al lichidului captiv, aflat sub presiune, și, clipind din pleoape în așteptarea tensionată a zgomotului și a spumei revărsate peste huza sticlei, mă lăsam acaparat de o senzație bizară; senzația cu care pășești într-o secție de poliție unde ești invitat pentru a-ți recunoaște bunurile sustrase prin efracție din domiciliul privat. **Fiindcă nea Titi vorbea în limba mea din carte.** Nu mai exista umbră de îndoială, erau cuvintele mele întemeiate pe judecăți deduse, e drept, din poveștile și conduita, zi ci zi urmărită, vreme de aproape șase luni, a nostromului, Dar să nu uităm, mai sunt măruntele tertipuri ale autorului, inofensivele lui stratageme de meșteșugar care, fără a-l îndepărta de adevăr, adaugă personajului său un **nu știu ce** și-un **nu știu cum** în stare să-l facă mai atrăgător, mai comestibil. În realitate, nostromul meu nu era chiar așa cum se înghesuie, se bagă în pielea personajului meu cu același nume, cu aceeași înfățișare și presupusă personalitate! Se întâmpla un lucru îngrozitor, paradoxal, ca, devenind al meu, dragul și neprețuitul meu nea Titi să înceteze a mai fi el însuși. Păi, mai bine pierdeam cartea decât omul care mi-a inspirat-o! „Domnu’ Novac, ține minte de la mine! Eu, înainte de a fi om, sunt o carte. O operă!

Atenție! O operă deschisă. Mă poate citi cine vrea cu condiția...” „Hm! O afirma cu toată convingerea, de parcă n-ar fi avut vreme, dacă ar fi gândit în asemenea termeni, să mi-o comunice în lunga noastră călătorie (Ulterior am verificat, exact așa scrisesem eu în carte la pagina...). Mă frustra a doua oară, după ce mai întâi îmi vestejise în plin ocean tentativele scriitoricești anterioare „Fericitului...”

Nu zic că n-am băut, că, la masa noastră stingheră, nu ne-am pupat - întâi mai rar, apoi, pe măsura sporirii libațiunilor, din ce în ce mai des - că nu ne-am depănat (el mai puțin, prins vasăzică în savantul balans dintre limbajul vorbelor și-al tăcerii, de!) că nu ne-am depănat amintirile comune, găsindu-le detalii necunoscute până atunci, și că mult mai târziu - când mușteriii localului, sosiți cu forțe proaspete, atacându-ne din flancuri și frontal cu vorbele amărâte ale uscatului fără imaginație, ne-au pus pe fugă - nu zic, zic, că nu ne-am oprit frățește asupra unui gard dosnic pentru a deversa prea-plinul șampaniei din noi. Dar se rupsese ceva, sau cel puțin așa credeam eu în clipa aceea. A, de bună seamă, nici măcar atunci când, cu creierul înotând în lichidul preparat după metoda Champagne (ce mai încoace și încolo, eram chercheliți rău de tot), și ne bălăbăneam pe stradă și gesticulam fără noimă, nici măcar atunci, zic, orgoliul meu n-a încetat să mă provoace. Vezi, mă, băiete, că și literatura dă ghionturi vieții? Nu numai invers? **Că modelează conștiințe?** Că la temperaturile solare ale marelui, neprețuitului, pișicherului tău de nea Titi ai mai adăugat un grad de căldură, ei, și ce-i pasă soarelui, o să-mi spui, că-i mai pui o surcea sub pirostrie, dar pentru tine, care habar nu ai să aprinzi un foc... Palidă consolare a unui gen de revanșă, sau cel puțin așa credeam în aceeași clipă...